

ומכיוון שבעבר עשינו דברים הרבה שלא נתקבלו תיכף על הדעת, ובכל זאת עמדנו בהם והצלחנו בהם, אני רוצה לקוות, שגם הפעם נצא מכאן בהרגשה, שהאקדמיה ללשון העברית, הממונה על שיפור הלשון ועל שמירת השפה לכל עוזה ויופייה, תעמוד על כך ותהא משגיחה על כך, שיווצר עיתון עברי יומי מנוקד. לאו דווקא לדרדקי, אלא למבוגרים ממש, ושבעקבות עיתון זה ילכו יתר העיתונים, ותשוב בפי כולנו שפתנו כאשר עמנו ראוי לה, והיא ראויה לעמנו.

הישיבה התשעים וחמש

ביום כ"ח בשבט תש"ל בשעות 3-6.30 אחה"צ בבית האקדמיה.

הנוכחים: חבר הכבוד הא' חיים הזו.

החברים האדונים אברמסון, אורבך, בלאו, בן-חיים, ברגרין, מורג, מירסקי, מלמד, קריב, רבין, ריבלין, שלי.

החברים היועצים האדונים אירמאי, ברוידא, דותן, מיזלש, מיקס, קדרי, רצהבי, שבטיאל.

המנהל האמריקני האדון בן-מנחם.

חברי המזכירות: הגברות בהט, קלאר, רייך והאדונים איתן, אסטרמן, סיון.

הצטדקו על היעדרם האדונים בן-שמאי, ייבין, סדן ומדן.

האדון שירמן בחר"ל.

סדר היום: א. דברים לזכר יהודה בורלא ז"ל

ב. דברים לזכר לאה גולדברג ז"ל

ג. הודעות: צורת הריבוי של פנסת

ד. הודעה על בחירת חברים

ה. מונחי ההידרולוגיה.

א. הא' ריבלין אומר דברים

לזכר יהודה בורלא ז"ל

ידידי הי"ר, חברים יקרים,

למעשה קשור אני עם יהודה בורלא משנת תרס"ו, בשעה שהוא בא לסמינר "עזרה" בירושלים ללמוד.

יורשה לי להתחיל בהיסטוריה של השם בורלא. השם בורלא פירושו בעברית שוהם. היהודים האשכנזים לא חששו לתת לעצמם שמות כמו "שוהם" או "גופך", "ספיר" ו"יהלום". הספרדים היו כנראה מפקפקים בדבר. הם נטלו לעצמם שם כזה לכל היותר בתרגומו – בורלא. איני יכול להגיד בדיוק – עם בורלא לא דיברתי על כך, ויש לבדוק זאת – אבל בורלא מציין לפי התרגום את שבט יוסף. אפשר שהייתה קיימת מסורת, שהמשפחה היא משבט יוסף, וכך נטלו להם את השם הזה.

משפחת בורלא היא משפחה מיוחסת כבר בחו"ל, ומוצאים אותה ביוון, באיזמיר ובאיסטנבול. בירושלים ידועה היא מלפני יותר מ-300 שנה, וממנה הלכו גם לחברון. בבואה לארץ הייתה המשפחה עשירה מאוד. במשך הזמן איבדה בארץ את הונה, כהרבה משפחות עולות בימים ההם. המשפחה הקימה מתוכה גם גדולי תורה בדרגה גבוהה, וכן רבנים, דיינים ועסקנים מצוינים. בירושלים גרו ברובע המידאן, קרוב לבית-הכנסת על שם רבי יוחנן בן-

זכאי, שהיה מחולק לארבעה בתי-כנסת. באחד מהם, בבית הכנסת האיסטמבולי, היו הבורלאים גבאים מאז לפני 300 שנה ועד הדור האחרון. יש לדעת, שמסירת מפתחות של מקום ציבורי באותם ימים נחשבה לכבוד גדול לאדם שקיבל אותם. והבורלאים היו לא רק גבאים, אלא המפתחות של כל המקומות הקדושים בירושלים, כקבר רחל ושמעון הצדיק, היו בידיהם. הם היו פותחים שער הכניסה אליהם. דומה לזה היה נהוג גם אצל הערבים גם מלפני האיסלאם. בני אומיה – שליטי מכה – היו בידיהם המפתחות של הכעבה, הם ניהלו מלחמה עם מוחמד, בקומו, בחששם שמא יוציאו מהם את המפתחות, כי החזקת המפתחות הייתה זכות מיוחדת, שמלבד כבוד יש הכנסה בצדה.

לפני יותר ממאתיים שנה כותב אחד מבני משפחת בורלא החכמים, כיצד לנהוג בנוגע לקבר רחל, בבחינת שאלה ותשובה. מילדותי אני זוכר את רבי יהושע בורלא, אביו של יהודה, שבידיו היו המפתחות של המקומות הקדושים.

דודו – אחי אביו – יעקב בורלא חזן מפורסם, ואף החזיק בביתו זמן רב חברת בעלי בתים ובחורים, ושמה "חמד בחורים", שלמדו בקביעות בשבתות ושרו שירים וזימרו זמירות. וכן היה נהוג גם בבית ח"ר יהושע, אבי יהודה בורלא.

אביו של בורלא היה קורא בשבת בבית-הכנסת בפני אנשים פשוטים גם סיפורים מתוך הספר "מעם לוועז", שהוא מעין "צאינת-וראינה" של האשכנזים.

הנה כי כן היה יהודה בורלא כסופר מושפע מאוד ממשפחתו. חיבה יתרה הייתה לו לבורלא אל אמו סולטנה, שמתה צעירה. הוא היה מדגיש, שממנה בא לו כל כישורו הספרותי, וכן ירש ממנה את כל המידות. היא הייתה גם אם וגם אישיות. סולטנה הייתה גם יחסנית גדולה מצד אחר, כי היא שייכת למשפחת פרחי הידועה מדמשק.

בורלא נולד בירושלים בשנת תרמ"ו, ארבע שנים לפני. הוא למד בתחילה בתלמוד-תורה ובישיבת "תפארת ירושלים" הספרדית, שהייתה מקבילה לת"ת ולישיבת עץ חיים האשכנזית. ישיבה זו הוציאה מתוכה גדולים. מקומה היה ליד בית-הכנסת האיסטמבולי, שבו היו אבותיו גבאים. הוא היה גם תלמידו המובהק של רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל, בעל "שדה חמד" בישיבתו בחברון.

בירושלים אפשר להכיר, מה הייתה הרמה התרבותית של משפחה לפני שישים או שבעים שנה על פי בית-הספר, שאליו שלחה משפחה זו את ילדיה. אם לבית-הספר מיסודה של יהדות גרמניה בהנהלת אפרים כהן, שבהם רבה השפעת רבי יחיאל מיכל פינס ור' דוד ילין, או לבתי הספר של ה"אליאנס", שמנהלם הראשון נסים בכר הנהיג בהם את העברית כלשון חיה. בעלי תרבות היו קשורים אל בתי-הספר של אפרים כהן, ובני משפחות אלישר, לוי, מזרחי, למשל, היו לומדים בבית-הספר למל. בכך אפשר היה להבחין ברמת התרבות של משפחה ובשאיפתה לתרבות. לפי הבחנה זו הרי בורלא נמנה עם החוג שהיה ספוג תרבות. אבל יתר על כן, הוא תלמידם של רבי יחיאל מיכל פינס, דוד ילין ואפרים כהן. אפרים כהן אהב אותו עד כדי כך, שכאשר כתב בורלא, בהיותו בן 21, את חיבורו הראשון, בא ונתן לו במתנה שולחן כתיבה, שבאותם ימים לא היה ברשותם של אנשים רבים.

עם סיימו את הסמינר למורים של "עזרה" החל בורלא בהוראה וגם בעסקנות. אנשי ירושלים במיוחד אינם אנשים המסתגרים בנקודה אחת. את דוד ילין אין להגדיר, אם היה איש ציבור ואחד מראשיו, או שהיה מורה או גם עיתונאי או איש מדע. כזה היה גם יוסף מיוחס, ואפילו אברהם אלמאליח. בימים ההם לא יכלו אנשים להסתגר בנקודה אחת. הם עסקו בכל השטחים האלה גם יחד. טיפוסי הוא, שבורלא גם הוא עוסק בכל הדברים האלה. ראשית כול הוא מנסה לקשר בין תלמוד תורה "תפארת ירושלים" לבין מוסדות החינוך של חברת "עזרה" ומכניס לשם כמה מורים עבריים, את חבריו שסיימו את הסמינר של "עזרה", המלמדים שם

עברית. זוהי התחלת פעולתו. ומאז ועד יומו האחרון מוצאים אותו הולך ממקום למקום ועוסק בעסקי ציבור.

יחד אתי ניסה בורלא תכף לאחר מלחמת העולם הראשונה לפתוח בתי-ספר בדמשק, שיהדותה ראתה עצמה קשורה אל היהדות של ארץ-ישראל ואחוזה בה. הוא ניהל את בית-הספר לבנים, ואני את בית-הספר לבנות, וגם היינו חברי ועד הקהילה ומייצגים את "ועד הצירים" בקשריו עם יהדות סוריה.

בורלא היה סוציאל-דמוקראט, לא בפעולתו הישירה, אבל באהבתו את אנשי פועלי-ציון, כמו ברנר ובן-צבי ז"ל וכמו דוד בן-גוריון יב"ל. בית-הספר לבנים בדמשק היה לא רק מוסד שטיפל בחינוך, אלא אף גם מפעל סוציאלי. בורלא טיפל בילדים מסכנים, דלים ועלובים, ודאג להם גם מבחינה חומרית ורפואית, מלבד מה שהחזיר לדמשק את השפה העברית כשפה חיה, גם שפת-הדיבור.

את בית-הספר בדמשק ניהל כמה שנים. אם אתם רואים את אנשי גלות דמשק שעברו לארץ-ישראל לאחר מלחמת העולם הראשונה, יש לדעת, שזה החל בימינו אנו, כאשר פעלו שם יחד, כמובן, עם חבר מורים נלהב שעמד לצדנו. כך השפענו עליהם וכך הבאנו אותם לארץ-ישראל.

זוהי פעולתו בדמשק. אולם הוא פעל גם כשליח בחו"ל, שליח של המוסדות הלאומיים בארץ. היה פעיל במוסדות שונים בארץ. שנים רבות שימש כנשיא אגודת הסופרים. אם תעברו על מה שעשה בימי חייו, תמצאו שהוא עסקן ממדרגה ראשונה, עסקן מתוך השקפה של סוציאל-דמוקראט. הוא רתם את עצמו לעניין, בפרט אחרי שנשא את אשתו האשכנזייה מרת מרים, אשת חיל, שתכננה את חייו עוד יותר בדרך זו, והשפיעה עליו לא מעט בדרך בספרות. כדי להשלים את התמונה, עליי לומר מלים אחדות על הספרות שלו. הוא כתב ספרים רבים. בסיפוריו באים לידי הבעה נפשית מתוך תוכו כישרון ותום, שהיו מלוויו של בורלא בכל מה שכתב. הוא כתב סיפורים רבים טובים מאוד על חיי היהודים הספרדים, וכן על חיי הערבים, כמו "בלי כוכב" או כמו "נפתולי אדם". זוהי כביכול פילוסופיה ערבית-מוסלמית, לפי שקנה לו מקריאה בספרות ערבית.

הוא כתב על חיי הספרדים, על טובים ורעים. ב"אשתו השנואה" הוא כתב על ההווי הירושלמי וצייר את אנשיה בחיוב ובשלילה.

וכמה מלים על סגנונו של בורלא. אין זה סגנונו של בן-יהודה ותלמידיו. אם מצד אחד נהה בורלא אחרי הסוציאל-דמוקראטים, הנה מצד שני תלמיד הוא למוריו דוד ילין, יוסף מיוחס ויחיאל מיכל פינס. הם פיתחו סגנון אחר. ויש להעיר: בארץ-ישראל נמצא סגנון מיוחד, שמופיע גם אצל חכמים שלנו לפני מאות בשנים בספרי שאלות ותשובות ועד לאחרון שבהם, הוא רבי בן ציון עזיאל ז"ל.

במסגרת זו יש להכניס גם את סגנון "אבן ספיר" לר' יעקב ספיר האשכנזי. כאשר בא רבי מיכל פינס, הכניס את סגנון המשנה והמדרש, וגיסו זאב יעבץ הכניס בהצלחה מסגנון התנ"ך. ויש לציין שבהשפעתם באה גם השפעת השפה הערבית לתוך הסגנון הארץ-ישראלי. ר' יצחק יחזקאל יהודה, ר' דוד ילין ור' יוסף מיוחס, בתרגומיהם ואף ביצירותיהם, הכניסו הרבה מיופיייה של השפה הערבית. וכך נמשך הדבר, עד שנוצר הסגנון הארץ-ישראלי הפשוט. סגנונו של בורלא אינו סגנונו של קמחי, ועל אחת כמה וכמה שאינו סגנונו של עגנון. סגנונו חי, שוטף. סגנונו הוא השתלשלות מאותו סגנון ספרדי עד אבן-ספיר, יעבץ, פינס, יצחק יחזקאל יהודה, ילין, ומיוחס, סגנון ארץ-ישראלי. הוא נראה לפעמים שטחי כביכול, ואולם הוא סגנון של שפה חיה אשר התפתחה במרוצת הזמן. עניין מיוחד הוא שימוש באידיומים ספרדיים בלהג הלאדינו ותרגומו אותם לעברית מיוחדת במינה. מקבילים לה, אף שונים, האידיומים שסופרים אשכנזים

מוזמן מנדלי תרגמו מן היידיש. יש לבדוק צירופי לשון מקוריים הנמצאים לראשונה אצל בורלא, המושפע מן השפה הספרדית-הלאדינו ולעתים גם מן הערבית. ולא אדבר במפורט על ספריו, והו פרק בתולדות הספרות. דיברתי על חייו באהבתי אותו, כי חיינו יחד. ומקווה שנתתי תמונה כל שהיא על בורלא ז"ל.

ב. הא' ברוידא אומר דברים

לזכר לאה גולדברג ז"ל

לאה גולדברג, שאנו נפרדים ממנה כיום בחבורה זו ובבית הזה, זכתה לכתר שירה ולכתר תורה, שניהם טובלים באור התשוקה ליופי - ו"כתר של נוי" כידוע העלה אותו שאול טשרניחובסקי על כתר גבורה וכתר תורה כאחד.

כל דור ודור מודד במידותיו ובכלי הערכה שבידו, אם יציבים ומאוזנים ואם רפויים ומתנודדים ומשתבשים על-נקלה. ולא כל אמן זוכה והוא ניכר ומקובל בדורו, אם על הקהל ואם על מדריכיו. (ולא אחת כידוע טוב הקהל ממדריכיו.) לאה גולדברג הייתה מאלה שטיבם ואמיתם ניכרים ומוכרים בדורם. ספריה, ספרי שיר וספרי עיון, הדברים שכתבה לקטנים, הגיעו למהדורות מרובות, ומעטים הסופרים העברים שזכו להד רחב ואף עמוק כמוה. בת שמונה באה אל הלשון העברית, לאחר שתילה קודמת בדיבור וקריאה בלשון הרוסית, באה דרך הגמנסיה העברית בליטא - ואפשר הייתה הראשונה (גם מחוננת גם זריזה הייתה תמיד) שהגיעה מן הגמנסיות העבריות שבגולה להשתתפות פעילה בספרות העברית. עם היותה מעורה בתרבות אירופה, ברוחב מובנו של מושג זה - היא קנתה לה שליטה או אחיזה בשש לשונות וספרויות שלהן - כבשה לה במרוצת השנים שבילים אל המקורות, שאינם קלי כיבוש, של התרבות העברית. אמרתי "עם היותה" - ואולי צריך הייתי לומר "משום היותה". דווקא משום היותה בת תרבות ולא חקיינית של תרבות, ידעה כי בסופו של דבר אין יצירת תרבות ויצירת אמנות אלא בכלים ובערכים של תרבותך שלך. בדרך הטבע הרבתה לכתוב ולדבר על אנשים ונושאים קרובים לה בספרויות המידעות לה, ובייחוד בלשון הרוסית והגרמנית. היא ידעה, גם אהבה לשתף אחרים בהנאותיה הרוחניות - ובתחום שהיה נהיר לה מכל צדדיו יכלה להרים מיטב תרומתה לקהל העברי ולספרות העברית. ואולם כשבאה ללמד סוגיה בתורת השיר לתלמידים או לשומעי רדיו, הביאה דוגמאותיה לא רק מתרגומו של שלונסקי לשיר של פושקין, שהיה ידוע לה במקורו מילדותה, ולא רק משירו של ביאליק, שהיה ידוע לה משנות הגמנסיה, אלא גם משיר של אבן גבירול ומשיר של יוסף בן שמואל צרפתי, שחתרה והגיעה אליהם בשנים מאוחרות.

ואכן גם בשירתה ניכרת חתירה זו אל המקור, ניכר הטאקט וניכרת הזהירות להישאר בתחום - להתקרב ככל האפשר אל התחום - של הצירוף העברי והסמל העברי, שרק באמצעותם, ידעה, אפשר, בשעת הצורך, גם לקרב ולהביע עולמות רחוקים ואף נכריים. ככל משורר-אמת חשה בהכרח להישען על הדיבור החי - אך לא כמשענת יחידה. שיריה מעידים על תחושה, בידעים ובלא יודעים, כי משענת זו בלבד, בשלב הנוכחי, הרדוד, המתורגם תרגום שטחי, של קיבוץ הגלויות, אין בה כדי לפרנס את השירה (ואין צריך לומר, הוא הדין בפרוזה), והם מעידים, כי לא ויתרה על זכותה ליטול את הדרוש לה, בחיות, בגון ובאסוציאציה, מאסמי הביטוי העברי לדורותיו. בבחינה זו הייתה לאה גולדברג כמובן בת לתנועה הלאומית העברית (ובשנות עיצובה הרוחני עדיין היה לצירוף זה צליל אנשי גאה - אפילו בפיהם ובעיניהם של אינטלקטואלים ואקדמאים!), אך לא פחות מזה הנחה אותה בדרך

זו חוש המשורר שבה. "הדמיון האמיתי הוא לעולם שמרני", אמר הופמאנסטאל. ואולי יש מקום להוסיף: "המחדש האמיתי הוא לעולם משמר". כשם שמהותה כמשורר-אמת הראתה לה תמיד את הרצף והחזרה בחיי אנוש, בתחום נושאי השיר, כך הוליכה אותה לחוש, ביוצרים ובלא יודעים, בתחום הביטוי לחוויה השירית, את משמעות העבר, ועם זאת את ההבדל בין עבר שיש בו חיות, עבר המוסיף להשתתף בחיי ההווה, כשעבר והווה שופטים זה את זה בלי הרף - ובין עבר שבטל, עבר ובטל מן העולם.

בשירה לא הביעה לאה רעיונות על דברים, אלא את חווית הדברים, חווית את הדברים, ואת ראיית עצמה בחוויה זו. ודאי קיבלה השפעות בביטוי ובבחירת הנושאים, ויש שהשאירה להן, גם ביוצרים, זכר מפורש בשירה. ודאי שילמה, בעיקר בצעירותה, מס לאפנות, אך דומה שגם אז היה המס מועט ככל האפשר. ואכן ניתנה רשות לשער כי, בעיקרו של דבר, לא תחול בתנודות העתים והטעמים התיישנות מרובה בחלק ניכר משירה. רקמת בשרם-ודמם מוצקה, וצביונם האיש יש בו כדי להגבירם על הזמן המבלה.

משירה וגם משיחותיה על השירה ניפר, שעם כל הישגיה והצלחתה, ידעה לאה גולדברג מה פירושו של דבר להיות משורר, ומה גורלה של שירה, בתקופה שסימניה העיקריים הפרסומת המלאכותית, הנעשית בידי מומחים ומתמחים, והתקשורת התמונית, המשתקת את עצם יכולתו של האדם להתקשר עם עצמו. באין שהות, באין ייחוד, שירה מניין? איך תעמוד נפש האדם, איך תתקיים יכולתה להרגיש, במטרות המודיעין והפרסומת, הרכילות והפרשנות למיניה, הפזמונים והתסכיתים הנובלים בשעת לידתם ושאר תחליפי-המחשבה המוכנים ללעיסה באריוז אפנתית? והרי אין שירה באין יכולת זו של האדם להרגיש ולהתרגש - בלא סמים ודרבונים ושאר אמצעי ריגוש מלאכותיים. אך יותר מדיי אהבה לאה את השירה ואת האדם מלהתיימש. כל שיר אמיתי היה לה כתריס בפני הכניעה המשפילה לזול, לחיקוי ולדברון המשמש תחליף לרגש. והרי הייתה בה המוניה הנדירה של עבודת השיר, אהבת השיר ודעת השיר. (ובמשמע השיר הלא כלול גם עיקרו של מיטב הסיפור.) מתוך האהבה והדעת צמחה זיקתה להוראת ולהסברת הספרות. בהוראה חתרה בעיקר, אגב הקנית ידיעות, לעידון כלי ההבנה והתחושה, וכאן ביקשה לה עזר בכל האמצעים. לא גדרה עצמה כנהוג בצד אחד בלבד, כגון ניתוח הטקסט, למען האפנה - והיא לרוב אפנה שחלפה - כשם שלא התגדרה במדעיות על דרך השיטה או לצורך התפאורה. היא זכרה תמיד שכוונת הניתוח הוא לא רק לנתח, אלא להאיר את היצירה ולהעמיק את הנאתה, ועל כן השתדלה ככל האפשר לא רק לפרק את היצירה הספרותית לפרקיה, אלא גם שלא להשאירה מפורקת.

הצל ליווה את חייה מנעוריה, אך שירתה לא הייתה שירת הצל. האור הוא אולי הסמל החי והפעיל ביותר בשירה. קוצים רבים הכאיבו את חייה, אך היא לא עשתה לה עטרת קוצים מהם. שירה רצופים אכזבה לא מעט, ובכל זאת יש בהם מרירות אך מעט. מעולם לא סלסלה את האכזבות ואת היסורים, ולא ביקשה שכר עליהם, ובכלל זה שכר פיוטי לא-כשר.

לא אֶהְבֵּי עִיר
כִּי הָיָה לִי טוֹב בָּהּ,
וְלֹא שָׁנֵאתִי עִיר
כִּי הָיָה לִי רָע בָּהּ.
שָׂכַעְהָ שְׁעָרִים לְעִיר הַיָּפָה
וְיֹצֵא זִכְרוֹנִי וְנִכְנָס בָּהּ
עִם הַשֶּׁמֶשׁ וְעִם הַסּוּפָה.

משמעת רבה הייתה בישותה, משמעת חיים, משמעת לחיים. כמו בגזירת רצון נוכח גזירת

גורל הטילה על עצמה משחר נעוריה את האמונה בחיים, וגללו לזו אהבת האדם, הנאת הצליל, תחושת האור, הנאת האור. אפילו צל המות נראה לקורא שיריה בשייכותו, בהכרחיותו, משום שהוא נופל על שטח המואר על-ידי החיים ואהבתם. החיים יש בהם ייחוד וחד-פעמיות, ועם זאת יש להם קשר טמיר אל מה שמעבר ליחידותם. כך, בדברה על המוות ב"אנה קרנינה" וב"מדם בובארי", היא מוצאת, כי פלובר משרה עלינו את הרגש, כי "הכול נסתיים, ואין הרגשה של התחדשות והמשך ... לא כן ברומן של טולסטוי, אשר בו, עם כל הרגשת הטראגי שבמות אדם יחיד ... אנו חשים כי פועל כאן חוק שהוא מעבר לגורלה של הנפש היחידה ...". ומה מוצאת היא להדגיש מדברי טולסטוי ב"מלחמה ושלום" על האנשים המובלים להורג, ואינם מאמינים כי אמנם ימותו: "וניכר בהם שאין הם מאמינים לזה אשר יבוא ויהיה. לא יכלו להאמין מאחר שהם לבדם ידעו מה היו להם חיייהם שלהם". במלים אלו האחרונות רואה היא גם את נקודת המוצא האמנותית של טולסטוי. חד-פעמיותם של החיים והחזרה הנצחית של מעגלות החיים, אלה היו גם ביסוד האמונה והאמנות של לאה גולדברג.

עֶצֶר, עֶצֶר לְבִי, לָךְ נָתַן
לְחַיֹּת אֶת כָּל הַנֶּצַח הַקָּטָן
שֶׁל אֲשֶׁרְךָ וְלִרְאוֹתוֹ גִּזְעָה.

בת עשרים וארבע עלתה לארץ, וניכרים מאמציה הרבים, מהם מוצלחים, לכבוש את הנוף החדש, הזר והקרוב, ולהיכבש לו. אך כאדם וכמשורר לא יכלה – ולא רצתה – להתכחש לא לנוף המזרח-אירופי שבו גודלה, ולא לספרות הרוסית, אשר עיצבה במידה מכרעת את רוחה. הן היא אשר העידה על עצמה "את זה הכאב של שתי המולדות". היא הוסיפה להאמין באדם הרוסי ובספרות הרוסית (בפגישתנו האחרונה הביעה את רצונה העז לכתוב על סולזניצין, שהיה לה כגילוי רב, מנחם ומסעיר כאחד), ודומה שהקדימה לנער מעליה את אבק האכזבה-האשליה הגדולה של המאה, עוד זמן רב לפני ביקורה ברוסיה לפני חמש-עשרה שנה. עוד ב"שיבולת ירוקת העין" ידעה לכתוב:

וְאַחֲר־כֵּן הִכְרֹזְנוּ עַל הַשָּׁלוֹם,
וְאַחֲר־כֵּן הִתְהַתְּבַּעְרָה.
לְכֵן אָדָם,
לְכֵן אָדָם.
וְהֵם הִלְכוּ בַּשִּׁירָה:
הַיּוֹם אֲתָה יוֹצֵא מִסְדּוֹם,
מִחֵר תָּבוֹא לַעֲמוּרָה.

לפני עשר שנים, במאמר שכתבה על פאסטרנאק ב"מולד", היא מספרת על אלכסנדר בלוך ההולך למות, כשהוא נואם את נאומו האחרון בשנת 1921. בו, בנאומו זה, היא אומרת, דיבר בלוך "על עצמו, בשם עצמו ובשם אלה שמינה להם גורלם ליצור, להמשיך יצירתם, בתחומו של משטר שאין בו עוד מקום למשורר, אין בו עוד אוויר-נשימה לאיש הרוח". כאן, כמו בתחומים אחרים עמדה לה זכות מורשתה הרוחנית היהודית וזכות הספרות הרוסית שלפני עידן הבולשביזם.

דווקא בשנים האחרונות בולט היה, מה רבים השערים שנפתחו לפניו. על אהבי שירתה וקוראי מאמריה וספריה נוספו שומעי לקחה הרבים. אך בעוד היא כובשת לה שער אחר שער אל מחוץ תשוקתה הטמיר, נצטמצם האור והלך. ובעוד היא חיה את אהבת האור, את שבחי היום, ועוד את הברק בבוקר, גבר והלך בשיריה הלילה. מכאן ואילך הייתה לו ממשות

ומשמעות שלא נודעה קודם. "אני עוברת בלי עצב את קווי התמורה", שורה זו חוזרת בשני שירים שונים בקובץ שיריה האחרון. הלילה סוגר עליה. עם שינוי הפרופורציה בין היום והלילה, מתעצמת החוויה, ועם עיצום החוויה מתמעטות המלים, ונורית הלאה כל מלת יתר, כל מלת חן.

הם אָהבו אותי מאד
עד שְׁעִלְתִּי לְגֶרְדּוֹם,
הם אָהבו אותי מאד
אֲבָל עָלִיתִי לְגֶרְדּוֹם.

אֲנִי הִלַּכְתִּי לְגֶרְדּוֹם,
כָּל הַרְחוּבוֹת הָיוּ שְׁקֵטִים,
אֲנִי עָלִיתִי לְגֶרְדּוֹם,
אִישׁ לֹא יָצָא מִן הַבָּתִּים.

"המסע הקצר ביותר הוא על פני השנים", כתבה במחזור "שירים שכך שמו. מקץ מסעה הקצר של לאה על פני השנים, מתחילה דרכה הארוכה יותר בלבם של דורות, שינקתם ומוזגם מן השירה העברית. אכן זו רק תחילתה של דרך. איך אמרה באותו מחזור שירים:

הִלַּכְתִּי וְהִנֵּעַתִּי עַד דֹּמָה
וְאִזּוּ נִדְמָה לִּי כִּי מִתְחִיל דְּבַר-מָה.

ג. הא' בן-חיים: לפני שבועות אחדים פנה מזכיר הכנסת אל ה' מדן וביקש ממנו חוות דעת, מה צורת הריבוי של השם פְּנִסְתָּ. הא' מדן השיב במכתבו, כי בספרות העברית למן המקורות הקדומים ועד הדורות האחרונים מצויה הצורה פְּנִסְיוֹת, כדרך שמות-עצם אחרים, שצורת הרבים שלהם מסתיימת -יוֹת או -אוֹת, ונראית צורה זו עדיפה מכל צורה מחודשת, שאמנם אפשרית היא, אך אין לה מקור בספרות; ובייחוד ראויה היא לשם מוסד מכובד, שדרכי לשון קדמונים יפות לו. מזכיר הכנסת הודה בשם יו"ר הכנסת על תשובה זו, והביע בקשתו לקבל את חוות הדעת הנ"ל כחוות דעתה של האקדמיה. הא' מדן הביא את העניין כולו לפני הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות, והוועדה דנה בדבר וסמכה את ידה על התשובה שניתנה. אולם לאור בקשתו של יו"ר הכנסת ראיתי להביא את הדבר כהודעה לפני המליאה, לפני שאודיע למזכירות הכנסת, כי התשובה היא על דעת האקדמיה.

הא' מורג: אני מבקש להעמיד את העניין לדיון. השאלה הראשונה היא, מה צורך יש ל-"כנסת" בריבוי. אם הכוונה היא לפרלמנטים, הרי אין ל-"כנסת" שם הסוג, אין המלה מציינת "פרלמנט" סתם. זה הוא שם מיוחד לפרלמנט שלנו.

ואשר לצורת הריבוי פְּנִסְיוֹת הרי, לדעתי, אי אפשר בשום פנים להשתמש בה כריבוי ל-"כנסת". משמעותה של צורת ריבוי זאת - בתי יראה - קבועה ועומדת, ואי אפשר להוסיף עליה משמעות חדשה. השימוש בצורת "כנסיות" כריבוי של "כנסת" עשוי לעורר גיחוך.

הא' בן-חיים: הבאתי את העניין כהודעה מתוך הנחה, שהדבר ברור לחלוטין, ואין מקום להטריח את המליאה בדיון בשאלה זו. אך אם פרופ' מורג מבקש דיון, ייפתח הדיון לגופו של העניין. פרופ' מורג, אתה טועה. היום ישנה הכנסת השביעית. הכנסת אינה הבניין בלבד. מדברים על כנסת ראשונה, שנייה ושלישית. על כן יש צורך בלשון ריבוי.

הא' ברוידא: רצוני להעיר בנקודה זו. שיערתי, שאין הכוונה ל-"פרלמנט" - פרלמנטים,

כפי שאפשר להניח באופן הגיוני, אלא לזמני כהונתה של הכנסת. לכן צריך לדייק בכוונת השואלים ולהשיב להם, שכאן ראוי לומר לא "כנסיות", אלא מושבי הכנסת, או מועדי הכנסת. ובהודמנות זו כדאי לטפל ב"כנס" המיותר ובשימוש המוטעה, שמצווה להעבירם מן העולם. על האקדמיה להשיב, שיש לומר "מושבי הכנסת" ל"ססיות" (session, sitting) ו"מועדי הכנסת" ל"קאדנציות" (term, term of office), ושברך כלל אין לרבות את "הכנסת". לעתים רחוקות כשיודקו לכך, יאמרו: כנסיות.

הא' שלי: הריבוי של כנסת נדרש הרבה בלשון הדיבור והחקיקה של הכנסת, המשתמשת במלה זו לא רק כשם למוסד – שאינו בריבוי – אלא גם כציון תקופת כהונה אחת של עבודתו בין בחירות לבחירות. וכך אומרים: "הכנסת הראשונה, השנייה וכו'", "השאלה חזרה ונדונה בשלוש כנסות" "פלוני שכיהן סגן שר בחמש כנסות", וכדומה. נקטו צורה זו, שלא לומר כנסיות, צורה המצויה בימינו, בלשון העם, לציון בתי-תפילה של נוצרים. כנסות הוא ריבוי לגיטימי מצד דקדוק הלשון, וגם רצוי, כדי להרחיק את המונח כנסת, במשמע פרלמנט, מן ה"כנסת", המשמש בתי-תפילה ליהודים. טעות הייתה זאת מלכתחילה, שנטפלו למלה "כנסת" כשם לבית הנבחרים, בלי שנתנו את הדעת על הקשיים העתידיים לבוא אגב השימוש בה. כך התקשיתי בה לראשונה, כשהגענו לניסוח חוק החסינות לשטח הכנסת ולחצריתה. לא יכולתי לומר "בית הכנסת", ונדחקתי לצמצם עצמי תמיד בביטוי "בניין הכנסת". והוא הדין באותו ריבוי "כנסיות", שלא נעם לאוזן בן ימינו, בין שהוא שומע בו בתי כנסיות של יהודים ובין שהוא שומע כנסיות של גויים. שני המושגים הללו כאחד אינם שייכים לכאן, ומוטב למצוא מפלט מהם לריבוי האחר, כנסות, שאינו פסול משום בחינה, ואינו מעורר שום אסוציאציה רגשית.

כואת הייתה דעתם של רוב האישים שטיפלו בדבר. והייתי מייצץ לאקדמיה לחשוב ולחזור ולחשוב בטרם תבוא לשלול את השימוש הזה ולעקרו. הוזכרו כאן אגב ויכוח את המונח כנס. אך אין הוא שייך לעניין הזה. מלה זו נתחדשה בכנסת לפני כ-18 שנה לציון תקופת עבודה אחת משתי תקופות העבודה בשנה, המקובלות במוסד הזה – כנס החורף וכנס הקיץ – כשם שהמלה "מושב" נתייחדה לתקופת העבודה השנתית שלו. כל כנסת מקיימת בתקופת כהונתה ארבעה מושבים שנתיים (מושב תש"ך, מושב תשכ"א וכו'), ובכל מושב – שני כנסים. הכוונה הייתה להבחין בין מושג טכני מוגדר לבין המלה "כינוס" בדרך כלל. למעשה, כדרך גורלה של לשון, קפץ עליו קהל המדברים והכותבים והשים אותו במקום "כינוס", שהלך ונעקר.

הא' רבין: אחד מחברינו, הקשור עם הכנסת קשר חי, נתן כאן הסברים, שאני חושב, שהם חשובים. איך נשלחה התשובה בלי לשאול את פיו? אני מבין, שאם נותנים תשובה בעניין מקצועי במדעי הטבע, האקדמיה לא תיתן תשובה בלי לשאול את החבר שהוא איש המקצוע. מדוע אותו הסבר לא היה בפני מי שניסח את התשובה?

הא' בן-חיים: בתשובה נאמר בפירוש, שהרבים של כנסת יכול להיות כנסות, אבל אין ספק שאפשר לומר כנסיות. אומרים "בתי-כנסיות" מדורי-דורות. השאלה היא, שמא חלילה יחשבו על כנסיות נוצריות. הרי לא יעלה על הדעת משום חשש כזה, שלא לומר "בתי-כנסיות". דיבר על ריבוי. לכן כאשר דנה ועדת הדקדוק בכך, ולא היה לה כל ספק, שהריבוי של כנסת הוא כנסיות, ולכך אין ועדת הדקדוק וקוקה לעצת איש מקצוע. השאלה היא, איזו מלה יש להעדיף. חבר אחד הביע את דעתו, וועדת הדקדוק הסכימה עמו. אם נתעורר ויכוח, ואם המליאה תרצה לשנות – היא תוכל לעשות זאת.

הא' ריבלין: בירושלים ובארץ-ישראל לא היו אומרים ברבים "בתי-כנסיות", כי אם "בתי-כנסת". הסיבה הייתה יותר התנגדות לכנסייה של הנוצרים. לא חפצו להשתמש ברבים במלה "כנסיות", ולכן השתמשו במלה "בתי-כנסת". אומרים "בתי-כנסת", ותמצא זאת גם בעיתונות. הסיבה ההגיונית – שלא רצו לצרף לכאן את המלה "כנסייה".

הא' מורג: לפי דעתי, יש להחזיר את העניין לוועדת הדקדוק. לפנינו שתי אפשרויות: (א) להחליט, שהצורה פְּנֶסֶת בהוראת בית הנבחרים של מדינת ישראל היא צורת יחיד של קבע, שאין לה ריבוי, ואם יהא צורך לומר, דרך משל, שהעניין נידון בכנסת הראשונה, השנייה והשלישית, נשתמש בדרך של עקיפה, ונאמר בשלוש תקופות כהונתה הראשונות של הכנסת (וכיו"ב) (ב) לחשוב על צורת ריבוי אחרת. בשום פנים ואופן אין לאשר את הצורה פְּנֶסֶת. טובה הימנה הצורה פְּנֶסֶת, אם כי גם היא אינה מניחה את הדעת. אני תומך באפשרות הראשונה.

הא' מייזלש: בתלמוד יש נטייה לרבות את הסומך עם הנסמך. ואילו אנו אומרים היום: בתי משפט, בתי דין, בתי ספר. אנו מְרַבִּים את הנסמך, ולא את הסומך. לפיכך: בתי כנסת. הצורה "כנסיות" מ"כנסת" היא צורה ארמית, ולא עברית, ואינה יכולה לדחוק מפניה את הריבוי של "פְּנֶסֶת".

הא' אברמסון: אנו מתחילים להרחיב את השאלה הרחבת יתר. בניגוד לדעתו של חברנו רבין, הסבור שהמוכיר לא היה צריך לענות, אלא לאחר שנמלך בדעתו של חבר האקדמיה הקשור לכנסת, אני חושב, שזו לא שאלה שצריך להיוועץ בה. השאלה היא, אם יש צורך בריבוי. לא חשבו כאן על פרלמנטים, וזה ברור לכול, שזהו עניין פנימי של הארץ הזאת. נשאלה שאלה, מה כשר לפי הלשון. על כן ניתנה תשובה. אם היו צריכים להשתמש ב"כנסת" – על כך לא נשאלנו.

הא' שלי: הם מבקשים הכרעה.

הא' אברמסון: מבקשים תשובה על השאלה: אם אנו יכולים להסכים לומר פְּנֶסֶת? מדוע לא? היו שבע פנסיות. אם אומרים: אנשי כנסת זו, מותר לומר פְּנֶסֶת.

הא' בן-חיים: לא אחת מגיעות אל האקדמיה שאלות של לשון. מזכירי האקדמיה חזקה עליהם, שהם יודעים את הדקדוק העברי, ויש להם שיקול נכון. כדי לומר, מה נכון לפי הדקדוק. לאחר התשובה נתקבל מכתב נוסף, ובו נשאלנו: האם אפשר שהאקדמיה תיתן תשובה רשמית? תחילה לא ניתנה תשובה, שזו החלטה רשמית. לאחר שדנה הוועדה ואישרה את תשובת המזכיר המדעי, הבאנו הודעה למליאה. אם נגביל את המזכירים, שלא יוכלו לתת תשובה – לא נוכל לתת שום עצה לשום מוסד.

הא' אורבך: גם אני סבור, שמותר היה למר מדין להשיב על השאלה, ולא היה צריך להטריח את האקדמיה כולה. לו לא היה מדובר בכנסת, לא היו מקשים כלל. דינה של הכנסת כדין כל שואל. הא' מדין נתן תשובה.

השאלה העומדת לפנינו היא לא – "כנסיות" או "כנסות". השאלה היא: האם זקוקים למונח מיוחד? לדעתי – לא. לא באנגליה, לא בצרפת, לא בשווייץ ולא במקומות אחרים, שיש בהם פרלמנטים, יש ציון מיוחד למספר הפרלמנטים שהיו. אם היה פרלמנט מפורסם אחד, מציינים אותו לפי שנתו. אני גורס, שאין צורך ואין מקום לריבוי. "הכנסת" הוא מושג שאין לו ריבוי, כל עוד לא הוחלט שיש כנסת ביהודה, בגליל ובשומרון. אם יוחלט כך, נצטרך לדון בשאלת הריבוי. לפי שעה יש כנסת אחת במדינת ישראל, ומוטב שלא יהיה לה ריבוי, ותישאר כנסת. אם יש צורך לומר, שחוק זה נתקבל בכנסת הראשונה – ידעו מתי היא יושבת. אם ירצו לומר, שנשוא

זה נדון בכמה מועדים של הכנסת - יאמרו: "מועדי כהונת הכנסת". כאשר הביאו את ההצעה, חשבו, כנראה, שמדובר בריבוי של פרלמנט - פרלמנטים.

הא' שלי: עניין הריבוי נתעורר בקשר לעניין אחד: דינו של חבר-כנסת, שהיה חבר בארבע כנסות, או שר שהיה בארבע כנסות.

הא' מורג: בארבעה מועדי כהונה.

הא' שלי: כיהן בארבע כנסות. אפשר למצוא צירוף.

הא' ברוידא: אני מצטרף לדברי פרופ' אורבך. כשהשואל אינו מדייק, יש לברר מה כוונתו ולדייק בתשובה. ודומני, שאין לברר במליאה, אלא יש להעביר לוועדה, את הסוגיה כולה, כדי להגיע למסקנות בנוגע ל"קאדנציה", "סִסיה" וכיוצא בהם. ברור לי בכל אופן, שעניין פֶּנֶס מבלבל, מה גם שהחידוש אינו משמש לתכלית שלשמה נתחדש, וכל הארץ אומרת פֶּנֶס במקום המלה הפשוטה והנכונה "פינוס". אין אומרים פֶּנֶס ל"סמסטר", אלא לכינוס של בוגרי מחזור או לוועידה של מורים, למשל.

הא' שבטיאל: בתחילה נראו לי דבריהם של פרופ' מורג ושל פרופ' אורבך, אלא לאחר דברי ההסבר שנאמרו כאן לצורך שיש בקביעת ריבוי ל"כנסת" לפי פניית מזכירה, רואה אני, שיש מקום לדיון בריבוי ובקביעת צורת הריבוי ל"כנסת".

צורת הריבוי פְּנִסוֹת ל"כנסת" אינה נראית, שכן משמעות אחרת יש לה בלשוננו החדשה, ומשמעותה יפה לה במקומה, כשהיא ב"בתי-כנסיות". אף על פי שיש גם ל"כנסיות" במקורות מועטים אותה משמעות של בתי-כנסיות, אלא שאם נבוא ונחזיר לה משמעות זו יהא בדבר משום טעם לפגם.

וכדי לצאת ידי הכול, ננהג כאותה מסורת קדומה האומרת פְּנִסוֹת בנו"ן קמוצה, ונקבע ל"כנסת" ריבוי פְּנִסוֹת, כדי שנרחיק את המשמעות האחרת המקובלת בימינו (וראה בן-יהודה).

הא' בלאו: המעבר משם מוחשי למופשט הוא מקובל ביותר. אנו משתמשים במלה "מושב" לא רק בהוראה מוחשית, אלא גם מופשטת. איני רואה סיבה שלא להשתמש ב"כנסת" בריבוי בהוראה מופשטת. נראה לי הריבוי פְּנִסוֹת כצורה מיוחדת, והריבוי פְּנִסוֹת כצורה אפשרית.

הא' רצהבי: סבורני, שאין לבטל את הריבוי. התבטאות עקיפה אין לה הצדקה. יש לקיים את הצורה "כנסיות". אם נקיים בה מסורת ניקוד של בני-תימן (נו"ן קמוצה), אין בתיבה שום דופי. גם בצורה פְּנִסוֹת, בנו"ן צרויה, אין פסול. העובדה שהיא משמשת מושג אחד בשתי דתות אינה פוגמת בה. כבר מצינו תופעה מקבילה בלשון הערבית-יהודית בימי הביניים. מונחים דתיים מוסלמים שימשו את צורכי היהדות. "קוראן" בפי היהודים הוא התנ"ך והמקרא. "תנזיל" - מתן תורה. ומה שהיה מותר לחכמים וגאונים בימי הביניים מותר גם לנו.

הא' מורג: יש גם מִשְׁנִיּוֹת. אני מתפלל שלא הועלתה הצעת פשרה מעין זו.

התשובה הדקדוקית ברורה. אם אנו מבקשים תשובה מן המליאה, היא תינתן בהצבעה.

הא' דותן: רציתי רק להזהיר מפני תחלטה, שאינה משיבה על השאלה שנשאלנו. נתבקשנו להכריע, ואל לנו להשיב בתחמקות, בהמלצה על דרכי עקיפין קיימות. חברים הסבירו כאן, שיש צורך לרבות "כנסת", והשתכנעתי בכך. גם השואלים שפנו אלינו משוכנעים, והריבוי נדרש להם בשימוש. אני מציע, שלא נתחמק מהכרעה. עלינו להכריע בין שתי צורות אפשריות,

שבכל אחת מהן יש טעם לפגם. נתפוס את הרע במיעוטו, ועל פיו נחליט. איני רוצה להביע תמיכה באחת ההצעות, אלא למנוע את עקיפת השאלה.

הא' רבין: אני מבין, שהתשובה הייתה פְּנִסוֹת.

הא' בן-חיים: הייתה תשובה עובדתית: ששתי הצורות הן אפשריות.

הא' רבין: אני חושב, שגם חברי-הכנסת יודעים על הצורה פְּנִסוֹת, והם משתמשים בצורה זו בלי חשש ופחד. אני מבקש להעמיד להצבעה גם את הצורה "פְּנִסוֹת" לא כאלטרנטיבה, אלא כצורה אפשרית.

הא' בן-חיים: ההצעה הראשונה המרחיקה לכת היא, שלא לרבות את "כנסת", ואם יש צורך בריבוי, יש להשתמש בדרך אחרת. אם נתקבל הצעה זו, אין מקום לצורות אחרות. השאלה השנייה היה, אם אנו מציעים שתי אפשרויות בלי להכריע ביניהן, אורק אפשרות אחת.

הא' מלמד: הועלו שלוש אפשרויות.

הא' מירסקי: הועלתה כאן הצעה, שלא להכריע בדבר אלא למסור זאת לוועדה. לא יהיה שום מעצור מן הוועדה למצוא שם לאותו דבר שהאנשים מבקשים. אני חושב, שבכוונתם של השואלים, שנענה להם תשובה ראויה. אם נראה לנו שלא רצוי לרבות את השם הזה, תהיה להם אחר כך טרונאי: שאלנו את האקדמיה, וענו לנו תשובה פורמלית לפי הדקדוק, ולמה לא ענו תשובה ההוגנת לנו? אם לדעתכם לא רצוי לרבות את השם, למה נתתם תשובה, שאפשר לרבות על פי הדקדוק? אנו לא צריכים למהר עכשיו ולענות על השאלה בדרך פורמלית, אלא יש מקום לדון על כך לגופו.

אף אני סבור, שיש להבחין בין שני דברים: בין שם המוסד פְּנִסוֹת, לבין התקופה, שהנבחרים משמשים בכהונתם. אפשר למצוא שם לדבר השני. ואז תהיה תשובתנו הוגנת.

הא' איתן: אני רוצה להעיר, שלפני התקנון של האקדמיה אין לקבל החלטה במליאה בעניין, שלא נדון תחילה בוועדה.

הא' בן-חיים: המכתב הגיע אלינו בא' בשבט. המליאה מתכנסת כמעט חודש אחר כך. השאלה פשוטה היא, והיא הובאה לפני ועדת הדקדוק. אם נדחה את ההצבעה, זו תהיה התחמקות. השאלה ברורה. זה לא מונח מקצועי, שלא הובהר לנו. מה שהחברים יודעים היום, ידעו גם בישיבה הבאה. אני מבקש, שניגש להצבעה. אני מעמיד את ההצעה המפליגה ביותר, האומרת שהמלה פְּנִסוֹת, שם של מוסד מכובד זה, היא רק בלשון יחיד ואין לה ריבוי בלשון העברית.

8 בעד ההצעה, שאין לרבות את המלה פְּנִסוֹת

9 נגד ההצעה

הא' בן-חיים: האקדמיה סבורה, שיש צורך בריבוי.

הא' אורבך: אני מציע, שלא נעמיד להצבעה את ההצעה "פְּנִסוֹת".

הא' בן-חיים: אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות – פְּנִסוֹת, פְּנִסוֹת – זו מול זו.

6 בעד פְּנִסוֹת הצביעו

12 בעד פְּנִסוֹת הצביעו

הוחלט: הריבוי של פְּנִסוֹת – פְּנִסוֹת.

הא' בן-חיים: נתקבלה ההצעה כְּנִסוֹת. זוהי הכרעת המליאה.

הא' ברוידא: גם לאחר שהוחלט "כְּנִסוֹת", אני מציע להוסיף במכתב שייכתב לכנסת, שעל פי רוב מוטב לדייק ולומר "מועד הכנסת" או "כהונת הכנסת" או "מועדי כהונתה של הכנסת".

הא' בן-חיים: מכתב כזה לא יכול להיכתב אל הכנסת. המליאה החליטה: כְּנִסוֹת.

הא' ברוידא: העניין שהם חושבים עליו הוא בעיקר "מועדי הכנסת" או "כהונת הכנסת".

הא' בן-חיים: יש אומרים, שלא להודיע גם בעניין שאלת הדקדוק; שמצד הדקדוק אין הבדל בין שתי הצורות.

הא' דותן: אני תומך בדבריו של הא' ברוידא. הכרענו, השיבנו על השאלה שנשאלה. זה אינו מונע מלדון בסוגיה כולה וליעץ לכנסת, כיצד עליה לנהוג. אין בזה סתירה להחלטתנו.

הא' בן-חיים: לפי הבנתי אי אפשר לעשות זאת.

הא' קדרי: זה מקרה לא מצוי. בדרך כלל משתמשים בלשון ואין שואלים אותנו, כיצד לנהוג. במקרה זה שאלו אותנו, מהי הצורה הרצויה. הכלל הוא, שאין אנו מתערבים במקום שהלשון מתפתחת, והלשון מתפתחת התפתחות גדולה בעיקר בתחום המילון, ואיש אינו מתערב. כאן אין שום פגם ברוח הלשון או בכלל מכללי הלשון. על כן אין הצדקה ליעץ בעניין זה.

הא' מורג: מאחר שהוחלט, שיש למלה "כנסת" צורת ריבוי, הופכת ההצעה להשתמש בדרך עקיפה לעניין של סגנון וניסוח. אין תפקידנו ליעץ לכנסת בשאלות של סגנון; האקדמיה נתבקשה להכריע באשר לשאלת של דקדוק – צורת הריבוי של "כנסת".

ד. הא' בן-חיים: בישיבה הקודמת לישיבת הבחירה אנו חייבים על פי התקנון לסגור את רשימת המועמדים לחברות. יש לכך כללים וסייגים מסוימים. כל מועמד מוצע שתהינה לו שלוש חתימות לפחות של ממליצים. החברים צריכים לדאוג לכך, שלכל מועמד תהינה החתימות הדרושות. עד סוף הישיבה אפשר להגיש הצעות למועמדים עם שלוש חתימות.

הא' שלי: אני מבקש, שלא תהיה חובה של שלוש חתימות.

הא' בן-חיים: זה מנוגד לתקנון.

ה. הא' אירמאי: נתבקשתי להביא לדיון במליאה ולאישור שלושה מונחים. המונח הראשון הוא shallows, והגדרתו: מקום מים לא עמוקים. לגביו הוצעו שתי הצעות: דְּדוּדָה – דְּדוּדָה.

הא' קריב: המשקל דְּדוּדָה לא נוח כאן, כי מרבים להשתמש בתואר "רדוד – רדודים": מים רדודים, מקום רדוד. מוטב להשתמש במשקל דְּדוּדָה על משקל מְלָחָה.

הא' ברוידא: אני רוצה להציע הצעה שלישית. דומני שלדברים כגון אלו, הקשורים במים, יפה לשון רבים. (הא' אירמאי: לא מדובר כאן על מים.) גם הצורה האנגלית של מונח זה היא ברבים. אני מציע לקרוא לזה דְּדוּדִים.

הא' ברגרין: זה עניין של מקום. אתה אומר בְּרִכָּה, ולא בְּרִכּוֹת.

הא' דותן: גם בעיני שתי ההצעות אינן נראות. רציתי להציע ביטוי המצוי במקרא: מִי אֶפְסִים. שמעתי את קריאת הביניים של הא' אירמאי, שאלה אינם מים.

הא' אירמאי: מדובר בתלולית של משקעים ואבנים, היוצרת מקום, שבו המים אינם עמוקים.

הא' דותן: מי אופסיים הוא מקום שבו המים אינם עמוקים, מקום שבו עוברים במים עד אופסיים. אם הצעתי לא תתקבל, הריני מעלה כבר מעתה הצעה אחרת מאותו השורש כהצעת הוועדה, אבל במשקל מתאים יותר: רָדַד כמשקל רָקַק. אבל אני מעדיף את הצעתי הראשונה.

הא' ריבלין: אילו היה מדובר במים, הייתי מעדיף את הביטוי "רדודה". אבל אם מדובר על המקום, אין ספק, שמוטב לומר רָדַדָה. האם לא הייתה לפניכם הצעה לומר מְרָדַד כמו מְשָׁכָן?

הא' אירמאי: הוצעה הצעה: מְרַד, והיא נדחתה.

הא' ריבלין: אצביע בעד רָדַדָה.

הא' שלי: זהו דבר סתמי: מים לא עמוקים. איש אינו יודע מה העומק שלהם. זהו עניין כללי לא מוגדר. אי אפשר להשתמש במלה "אופסיים". ביחזקאל הדברים מוגדרים. יש שלוש דרגות: מי אופסיים, מי ברכיים ומי שָׁחוּ. כאן מדובר על משהו כללי. רָדַד – זו הצעה. אינך מתחייב על שום מידה או עומק. אבל לקחת מלה מן המקרא, שהיא מוגדרת, ולהפוך אותה לכללית – איני מבין זאת.

הא' בן-חיים: בהגדרה שלכם כתוב: מקום של מים לא עמוקים. נניח, שבתל-אביב הים רדוד, ובחיפה הוא עמוק, והרי המים הם רדודים, מדובר על מים.

הא' אברמסון: בנוגע לדרגות שונות של עומק המים יש לזכור את דברי התוספתא בסוכה פרק ג' על הכתוב ביחזקאל, ויעבירני במים מי אפסים וגו': מי אפסים, מלמד שאדם עובר במים עד קרסוליו (קרצוליו); מי ברכיים – עד ברכיו; מי מתנים – עד מתניו; וכן: שעוברים בספינה קטנה, בספינה גדולה, בבורני גדולה.

הא' אירמאי: הכוונה למקום שאניות יכולות להלך בו בביטחון, ולמקום, שאין הן יכולות לשוט בו. יכולים להגיע מעל לקומת אדם, אך ספינה רגילה לא תוכל להלך שם, כי הקרקעית גבוהה מדי. דרוש מונח כללי, שיבטא את הרדידות מנקודת ראות של שיט אניה.

הא' בן-חיים: אפשר להסיר את ההצעה "אופסיים". נקיים את השורש רדד. הוועדה מציעה שני משקלים: רָדַדָה, רָדַדָה, והיו חברים שהציעו מְרָדַד, רָדַד.

הא' ריבלין: אני מבקש, שלא להצביע על מְרָדַד. ביקשתי רק להעלות זאת. המונח רָדַדָה יפה יותר.

הא' ברוידא: כאן נראה לי יותר המשקל מְרַד, על משקל מְצַר כים. מְרַד זו צורה יפה לתחום ולמקצוע הנידון. מְרַד על משקל מְצַר, מְסַב, מְמַד. ברבים – מְצָרִים, מְרָדִים.

הא' קדרי: כדאי שלא לשכוח, שגם המונח הבא קשור במונח הראשון, וכדאי לשמור על משקל משותף לשניהם. אם אנו בוחרים כאן משקל זה, רצוי לבחור משקל דומה למונח השני. אני מציע לבחור בין ההצעות של הוועדה, ולא לבחור ב"רדודה", מאחר שמשקל זה מציין שמות מופשטים: "אצולה", "כבוד". אני מציע לבחור במונח רָדַדָה.

הא' קריב: המשקל מְרַד אינו מתאים למקום. כאן חשוב להדגיש את השורש רדד. העוסקים בזה לא ירגישו את הקשר בין מְרַד ובין רָדַד. המשקל רָדַד אינו מתאים למקום.

רָקֶק - זה לא מקום, אלא חומר. המשקל המתאים ביותר הוא רִדְדָה על משקל בִּרְכָה. מְרִדֵּד זה משקל משומש.

הא' אִירמאי: המלה שֶׁרְטוֹן, שאינה עומדת לדיון כאן, מציינת מקום של מים לא עמוקים, ושאינן אניות יכולות לשוט בו, משום שבדרך-כלל שקעו שם חול ואבנים בצורה לא מסודרת ויצרו מעין רמה תת-ימית ועומק מים לא מספיק. לערמת חול ואבנים כזאת הוצעו המונחים: רִבְנָה - רִבְנוּתָה. הייתה גם הצעה תִּלְמוֹן על משקל שֶׁרְטוֹן, כדי להדגיש, שנוצר תל. כשחול ואבנים שוקעים בקרבת שפך נהר או פתח נמל, הרי הדבר מהווה הפרעה חמורה לשיט, כי אין הספינות יכולות להיכנס ולצאת. קוראים לכך בכל השפות barre, bar וכדומה. לסכר או לסתימה כזאת הוצע השם חֶסְמוֹן, על משקל שֶׁרְטוֹן.

בסיכום יש צורך בארבעה מונחים: א) שֶׁרְטוֹן שאין דנים בו; ב) מקום מים לא-עמוקים, בלי לשים לב לאופן התהוותו - ההצעה היא: רִדְדָה או רִדְדָה. ג) מים לא-עמוקים עם רמה תת-ימית - ההצעה היא: רִבְנָה - רִבְנוּתָה - תִּלְמוֹן. ד) חֶסְמוֹן המוצע לסכר תת-ימי ליד שפך נהר או ליד כניסה לנמל.

הא' דותן: צריך לדון על כל המונחים גם יחד.

אני מציע להוסיף לדיון את המונח מס' 2 ברשימת המונחים השנייה, שהתבקשנו לאשרם בלי דיון, אך לדעתי אנו רשאים לדון בהם. וכוונתי למונח shoal, שהוגדר כאן "מקום מים לא-עמוקים, ששיט אניות אינו אפשרי בו", והוצע לו המונח העברי "שרטון".

בהצעה זו שלפנינו יש סטייה מהחלטה קודמת של האקדמיה, מההחלטה של הוועדה למונחי הגיאוגרפיה שאושרה במליאה. לפי החלטה זו המונח העברי ל-shoal הוא רָקֶק. ומונח זה מתאים ככינוי למקום מים לא-עמוקים. יש כאן אפוא סתירה גם להחלטה קודמת, וגם קביעת מונח בלתי מתאים להגדרה, כי "שרטון" אינו "מקום מים".

הערה שנייה לעניין המונח bar שהוצע לו "חסמוֹן". גם כאן כבר אישרה האקדמיה, ע"פ הצעת הוועדה למונחי הגיאוגרפיה, מונח עברי והוא "שרטון". ומונח זה "שרטון" אכן מתאים להגדרה המובאת כאן ל-bar - משקע של חול או צרורות. והרי כאן שוב סתירה להחלטה קודמת של האקדמיה.

הא' אִירמאי: מקום שיש בו מים - אינו מים.

הא' בן-חיים: מה שכתבו כאן על שֶׁרְטוֹן - כבר נקבע לו השם רָקֶק; ומה שמציעים לו כאן את השם חֶסְמוֹן - כבר נקבע לו המונח שֶׁרְטוֹן.

הא' דותן: אלה אותם מונחים לועזיים והם נקבעו ונתפרסמו בזיכרונות האקדמיה, כך ז'-ח' עמ' 72. ויש להוסיף עוד מונח אחד sandbank "שרטון-חול", והוא סוג מיוחד של שֶׁרְטוֹן. הוועדה למונחי הגיאוגרפיה דנה בכל המונחים האלה, והמליאה אישרה אותם.

הא' בן-חיים: הבעיה, אם יש סתירה.

הא' אִירמאי: הוועדה שדנה במונחי הגיאוגרפיה לא כללה מהנדסי מים. היא דנה בהרבה תחומים, המקיפים את מלוא הפעילות האנושית, לרבות ענייני שיט וימים.

המונחים נידונו לפני שנים רבות ונתפרסמו בזיכרונות לפני מספר שנים. בינתיים דנו ועדות מקצועיות ביתר פירוט בחלק מהנושאים, שדנה בהם הוועדה לגיאוגרפיה, ונתברר, שהמונחים האנגליים, שנתפרסמו בזיכרונות בשעתם, לא התאימו להגדרות הבין-לאומיות המוסכמות כיום. הוועדה למונחי הגיאוגרפיה לא נזקקה בשעתה להתבוננות דקות בין סוגים שונים של מקומות מים לא-עמוקים. בגיאוגרפיה אין הדבר כל-כך חשוב, ולכן אין כל פגם, אם דרישות

ספציפיות של ענף מקצועי מצריכות שינוי-מה של קביעות קודמות לרגל הצורך בפירוט-יתר. ההחלטת של היום, פרט למלה רַקָּק, איננה מהווה סתירה ממש, אלא פירוש מדויק יותר של המינוח האנגלי, כדי להתאימו למילונאות המקצועית החדשה.

הא' בן-חיים: האם הוועדה למונחי הגיאוגרפיה תצטרך לשנות?

הא' אירמאי: הוועדה למונחי הגיאוגרפיה עשתה בשעתה עבודה חלוצית ותבורך על כך. אך אין היא קיימת עוד. ישבתי בשעתו עם פרופ' ייבין, שהיה חבר הוועדה והגענו לידי הסכם, חוץ משמונה מונחים. כאן הועלה נימוק, שלא הועלה קודם לכן.

הא' קרוא: לא ידעתי על מונחי הגיאוגרפיה.

הא' אירמאי: אנייה עלתה על שרטון (shoal באנגלית), מקום משקעים המביאים לכך, שבזמן סערה אין אנייה שנכנסה יכולה לצאת ממנו. זהו תיקון למונח האנגלי, אך הסתירה היא רק למראית עין. המונח שֶׁרְטוֹן לא הובא לדיון, כי התיקון חל רק לגבי המונח האנגלי. אולי ההסבר "מקום מים" אינו מוצלח. אין מחלוקת לגבי שרטון.

הא' דותן: יש מחלוקת.

הא' אירמאי: יש הסכמה עם הוועדה למונחי הגיאוגרפיה, אלא שהתרגום האנגלי של כמה ממונחיהם לא היה מדויק. את המלה שֶׁרְטוֹן שומרים, אבל מתקנים את האנגלית. שרטון מסוכן במיוחד הוא הֶשְׁרְטוֹן, שנוצר בפתח נמל או בשפך נהר, והעשוי לגרום לאנייה שתיתקע בו. הוצע לקרוא לו "בֶּר" גם בעברית, בדומה לרוב השפות הלועזיות. הוועדה לא הסכימה לכך והציעה "חסמון" על משקל שֶׁרְטוֹן, כי עיקר פעולתו לחסום את הכניסה לנמל או הנהר. הוא שרטון ממין מיוחד. לעלות על שרטון אפשר גם בלב ים, ולא רק בנמל. דרוש מונח משורש "רדד" לתיאור מקום של מים לא-עמוקים. בלי לשים לב, כיצד נוצר. ודרוש מונח למקום ששקעו בו חול ואבנים בלי להפריע לשיט.

הא' מייזלש: למה יש צורך במלה מיוחדת?

הא' אירמאי: זה חשוב לאנשי המקצוע. בכל השפות קוראים לכך "בנק", מעין שולחן המורם מעל לקרקע הים. היו שהציעו להשתמש בשורש "רבג", שאישרה האקדמיה לזריקת אבנים בצורה לא-מסודרת. הצעה אחרת הייתה "תלמון" משורש תלם. בוועדה הייתה התנגדות ל"רקק" מנימוקים לשוניים.

הא' ריבלין: בנוגע ל"רדדה" ו"רבגה" אין מה לדבר. בנוגע ל"חסמון" יש שאלה. ההבדל בין מונח זה לבין קודמיו הוא בזה, שהמונחים הקודמים מדוברים במופשט על דבר פאסיבי. בחסמון מדובר על גוף, על המשקע עצמו. למה לא תיקח פה את המונח מִחְסָם?

הא' אירמאי: הוצע המונח "מחסום", אבל הוא נפסל בכלל כלליותו.

הא' ריבלין: אם זה מין שרטון, אני בעד חֶסְמוֹן.

הא' דותן: אינני מוסמך להעריך את המומחיות של בעלי המקצוע בוועדה למונחי הגיאוגרפיה, אך אינני מוכן לתת את ידי לערעור סמכותם. מכל מקום יכול אני להעיד, שהם הבינו את המונח shoal ממש כפי שהוועדה הנוכחית מגדירה אותו – מים לא-עמוקים. אי אפשר להגיד, שהם לא הבינו באיזה גוון של מונחים מקצועיים הם עוסקים. יש פה לפנינו הגדרה, והקביעה העברית שלהם מתאימה בדיוק להגדרה זו. אינני יודע, מדוע צריך לדבר על מידת

הכשרתם של בעלי המקצוע בוועדה למונחי הגיאוגרפיה. שעניינים אלה היו נהירים להם, אני מסיק מתוך ההגדרה שלפנינו של הוועדה למונחי ההידרולוגיה.

הוועדה למונחי הגיאוגרפיה לא ישבה לפני שנים רבות. החלטותיה נתפרסמו בשנת תשכ"ב.

הא' אירמאי: ולפני כן ישבה שנים רבות.

הא' דותן: אני מבקש לחלוק על דרך הטיעון שהושמעה כאן, שאיננו משנים את החלטות האקדמיה, אלא אנו רק מתקנים את האנגלית. בדרך זו אפשר לשנות את כל ההחלטות של האקדמיה – נאמר שאנו מחליפים את התרגומים האנגליים. כאן מדובר בפירוש על שינוי: shoal – ועדה אחת קובעת "רקק", וועדה אחרת אומרת "שרטון", אי אפשר לומר שלא באים לשנות. אם זה אינו שינוי, אינני יודע שינוי מהו.

הא' איתן: הא' אירמאי משתדל להשלים בין שתי המלכיות, הגיאוגרפיה וההידרולוגיה, ולהוכיח, שאחת אינה נוגעת בחברתה. אבל אי אפשר להתעלם מן הסתירה ומן הצורך בקצת שינוי בהחלטות הקודמות. היום לפנינו מונחים לועזיים עם הגדרותיהם, והם ארבעה. הראשון הוא במושג הכללי shallows מקום מים לא-עמוקים. זה אינו נמצא במונחי הגיאוגרפיה, והוועדה למונחי ההידרולוגיה מציעה לבררה: קְדוֹנָה, קְדָדָה, והיום נשמעו עוד הצעות.

המונח bank מקובל למקום מים לא עמוקים, שאינו מונע שיט – נמצא במונחי הגיאוגרפיה בצירוף sandbank, ונראה, שתרגומו שם "שרטון-חול" סותר את ההוראה השגורה של "שרטון" ("האנייה עולה על שרטון"). לפיכך מוצע היום לקבוע "שרטון" לעניין shoal, שהוא מקום מים רדודים כדי מניעת שיט, ואילו ל-bar מוצעות המלים: קְבֵנָה, רבוגה, תלמון, קְגוֹבָה. נשאר bar, אותו מחסום מול שפך נהר או פתח נמל, המתורגם במונחי הגיאוגרפיה ב"שרטון". תרגום זה לא זו בלבד, שהוא סותר את קביעתו הנ"ל בצירוף "שרטון-חול", אלא אינו מביע אף את העיקר שבמושג, צורתו ומקומו של bar; לכך מוצע עכשיו "קסמון" ע"מ שרטון, היינו שרטון החוסם את דרך הכניסה. ויש להעיר, שההצעה לקבוע "שרטון" ל-shoal במקום "רקק", שבמונחי הגיאוגרפיה באה גם משום שבוועדה בחיפה הובע ספק. אם לפי הוראת "רקק" במקורות מלה זו נכונה לעניין הנדון כאן.

הא' בלאו: אני מבין, שיש כאן מונח אחד חופשי – השורש רדד והמלה רקק. האם אי אפשר להשתמש לאחד במלה "רקק", ולשני במלה משורש רדד?

הא' אירמאי: שיט אינו אפשרי במים רדודים. – זה יכול להיות 30 מטר עומק, ואז אי אפשר להשתמש כאן בשורש רדד.

הא' בלאו: אני מציע להשתמש לשני המונחים במלה קְקַק ובשורש רדד. אני מציע שלא להשתמש במונח מיוחד שלישי, אלא לומר: שרטון-חוסם.

הא' אברמסון: אני מסכים למונח שרטון לפי ההגדרה. דגי רקק אינם דגים של מים. זה לא נוגע לכאן, זה לא נוגע למים.

הא' דותן: בינתיים התפתחה הלשון העברית.

הא' אברמסון: קְקַק פירושו מים מעורבים בחול או בטיט. בנוגע לשינויים, השפה העברית התפתחה בינתיים, ומה שהיה נהוג לפנינו מותר לשנות. אם הוועדה למונחי הגיאוגרפיה קבעה משהו, מותר לשנות. תודה, שהערת על כך.

הא' בן-חיים: יש החלטה של האקדמיה, שהיא מחייבת אותנו לשיקול מיוחד. אחרי

ההסברים המלה "רקק" נשאת מחוסרת עבודה. המונח "שרטון", שהשתמשה בו הוועדה, מבטל את ההחלטה על "רקק". השאלה היא, אם יש לבטל זאת או להשתמש במלה זו כפי שהציע פרופ' בלאו לאחת משלוש המלים האחרות, ובייחוד שהמלה "רִבְנָה" היא מסופקת. יש מונח, שאינו מובא לאישור, ואנו אומרים שהוא טעון אישור. אני מציע קודם כול לשנות ולומר, שֶׁרְטוֹן הוא כדרך שמציעים כאן. מי בעד שינוי הקביעה של הוועדה למונחי הגיאוגרפיה?

הא' דותן: בוועדה למונחי הגיאוגרפיה ישבו מומחים. אפשר לבטל את דעתם, אבל מן הראוי לשאול אותם.

הא' בן-חיים: הא' אירמאי, הייתה לך פגישה עם בא-כוח הוועדה למונחי הגיאוגרפיה. האם דנת עמו בשאלה זו?

הא' אירמאי: הוא לא ערער על מונח זה, אלא על מונחים אחרים.

הא' בן-חיים: לא נהגנו לשנות, בלי לשאול את פי חברי הוועדה.

הא' איתן: נברר את העניין עם אנשי הגיאוגרפיה. אפשר להחליט כאן על יסוד ההגדרות שלפנינו. אם ההגדרות במקצוע הגיאוגרפיה שונות הן, אין סתירה. אם יקבלו את ההגדרות המוצעות כאן, בוודאי יסכימו גם לשינוי המונחים.

הא' בן-חיים: לא נהגנו לסתור מונח, שוועדה מסוימת החליטה עליו, בלא לבוא עמה בדברים; במקרה כגון זה נהגנו לזמן מומחים של שתי הוועדות לבירור משותף.

הא' אירמאי: נפגשנו עם מומחים. השאלה, עם מי מאנשי הוועדה לגיאוגרפיה אפשר לדבר. מי היה בוועדה לגיאוגרפיה?

הא' בן-חיים: פרופ' עמירן. היו עוד שלושה אנשי גיאוגרפיה מן האוניברסיטה. אני מציע לקיים בירור עמהם. אם יעמדו על הטעות, יהיה אפשר למסור דו"ח למליאה שהגיאוגרפים מודים בטעות.

הא' אירמאי: אין כאן טעות. מה שהם קבעו שרטון, גם אנו קבענו. אנו מרחיבים.

הא' בן-חיים: אני מציע לברר את כל המונחים עם אנשי הגיאוגרפיה. ההחלטה תהיה במליאה בלי ויכוח נוסף. הוויכוח נסתיים, החברים יקבלו את החומר בכתב. בישיבה הבאה תהיה הצבעה בלבד. אי אפשר שלא לתת הזדמנות לאנשי הגיאוגרפיה להשמיע את דבריהם. אני מציע, שהחברים המעוניינים במונחים ישותפו בבירור זה. יימסר דין-וחשבון, והמליאה תצביע.

הא' דותן: אני מבקש לצרף את המונח abrasion – שחיקה, שגם בו יש שינוי.

הא' אירמאי: המלה שחיקה אושרה במונחי האקדמיה.

הא' אירמאי: בגיאוגרפיה יכולה להיות תכונה, שגוש מיוחד גדול הולך ופוחת במשך הזמן. פה מדובר על אבן מתגלגלת, שורמי מים נופלים עליה והיא נשחקת, לפי "אבנים שחקן מים". אמרנו שאין קשר בין מונח זה abarasion לבין המונח המופיע במונחי הגיאוגרפיה... איני רואה בכך כל סתירה.

הא' בן-חיים: בא-כוח הוועדה למונחי ההידרולוגיה ייפגשו עם הוועדה למונחי הגיאוגרפיה.

הא' אירמאי: פרום' ייבין טוען, שהמלה "שחק" אינה מתאימה לאבן בודדת. לזה לא הסכמתי. הבאתי את דברי פרום' ייבין לוועדה, וחבריה לא קיבלו את דעתי. הוא טען, ש"שחק" עניינו רק הפיכה לאבק, ואין לזה קשר להפחתה בכמות. טענתו זו לא נתקבלה.

הא' בן-חיים: סיכמנו, שבאי-כוח שתי הוועדות ייפגשו ויעשו בירור. יימסר דו"ח למליאה, והיא תצביע. אני כמעט בטוח, שאנשי המקצוע יגיעו לעמק השווה. נצביע על כל המונחים, שהועלו היום לדיון במליאה.

הא' ברגרין: אם חברי ועדה יודעים, שהם מציעים משהו, שהוא עומד בסתירה למונחים של ועדות אחרות, והם עושים זאת ביועצים, יביאו זאת בחזר, כדי שנוכל לעיין בדבר. לא ידעתי על כל העניין.

הא' בן-חיים: אם חברי ועדה יודעים שיש סתירה, מוטב שיכריזו עליה, ועל ידי כך נדע לתזמין למליאה את באי-כוח אותה הוועדה שמונחיה נסתרים. כלום אנו, השואפים לאחדות במונחים, ניצור משהו שיש בו אולי ערבוביה?

הא' אברמסון: בנוגע לסתירות שבין הוועדות השונות – יש כרטסת, שבדרך כלל רשומים בה כל המונחים החדשים. אני יודע מניסיוני, שאם קובעים איזה מונח שהוא בתרגום מלה לועזית, בוחנים אם המלה מופיעה או לא מופיעה ברשימה. עושים זאת המזכירים. אם המלה מופיעה – מביאים זאת לידיעת הוועדה. אם הם לא הזכירו זאת כאן, הם ידעו או ראו, שאין בכך סתירה. זהו סדר העבודה של הוועדות.

בנוגע לוועדה למונחי הגיאוגרפיה, איני יודע, אם אפשר לכנס את חבריה תוך זמן קצר. נדמה לי, שהיה נוח יותר אילו נשלחו להם המלים עם ההסברים החדשים אנב בקשה לשלוח את הערותיהם.

הא' אירמאי: זה עניין הרבה יותר ממושך.

הא' בן-חיים: יש חשש, שמונחים אלה משמשים בבתי-הספר הגבוהים בלימוד הגיאוגרפיה. אם נזמין את הנציגים, המשתמשים במונחים אלה, והם יקבלו הסברים – נשמע את התגובות.

הא' אירמאי: הוועדה דנה במונחים מבחינה מקצועית. אם יש סתירה למה שקבעה ועדה אחרת, היא מציינת זאת. הדבר צוין והובא לידיעת החברים, וכל אחד יכול היה לדעת זאת. מונח, שלא ערערו עליו, הוכנס לרשימת המונחים, המובאים לאישור בלי דיון. זהו הנוהג שלנו. לא היה כאן חידוש לשוני והייתה רק הרחבה של המושג מבחינת הקשר בין האנגלית ובין העברית.

הא' בן-חיים: אני מודיע על דעת המליאה, שלא יהיה עוד ויכוח, וכל ההצעות תובאנה להצבעה.

הא' איתן: אני מציע לסיים את הוויכוח במונחי ההידרולוגיה, ולערוך את ההצבעה בישיבה הבאה, בתנאי שבינתיים יבואו אנשי הגיאוגרפיה וההידרולוגיה לעמק השווה.

הא' בן-חיים: אמרנו שנשמע, מה הם אומרים, והאקדמיה בבואה להחליט תדע אם יש סתירה או לא. השאלה היא, אם אלה שהגדירו את המונח במונחי הגיאוגרפיה לא הייתה להם טעות. הם יכולים להתעד שההגדרה שלהם לא הייתה מדויקת. אם הם יעידו, שזהו בדיוק מה שרצו, נדע שלפנינו שתי הצעות שונות. אני חושב, שמיצינו את הוויכוח.